

Barcelona, 9 de novembre de 1981

Estimat amic,

He passat una pila de dies molt carregat de feina i ara que em començo a veure les orelles poso fil a l'agulla sense pensar-m'hi més, perquè hi ha moltes coses per explicar.

L'afer dels traductors, per exemple. Mira, els darrers dies d'octubre vaig ser a València per assistir al V Encontre d'Escriptors en Llengua Catalana del qual imagino que t'haurà arribat informació directa a través de la nostra oficina de coordinació... Què! No t'has quedat esmaperdut i bocabadat, després d'aquesta exhibició de burocràcia? El cas és que fa cosa d'un parell de mesos que hem fitxat una mozza per a les feines de secretaria. Es diu Montserrat Bayà i és d'allò més eficient. Ja va treballar a l'oficina del Congrés de Cultura i ara, els matins, ho fa per la Fundació del Congrés. Les tardes, d'ençà que disposem d'algun caleret, treballa per a nosaltres. Ja ho notaràs quan et comencem a colgar de papers...! Bé, doncs, a València vaig conviure força temps amb un poeta jove, en Lluís Urpinell, membre de l'AELC, que treballa al Parlament en la correcció i transcripció de textos. L'Urpinell em penso que és llicenciat en llengua anglesa i està molt interessat per constituir una secció de traductors dintre l'Associació. Et donaré la seva adreça. Au, apunta! Marc Aureli, 27, 4rt. 2ª, Barcelona (6). Em penso que val la pena que li facis quatre ratlles amb la intenció de fer-li saber el teu interès per l'assumpte, i que compti simbòlicament amb tu per a endegar aquest projecte. Si més no, que te'n tingui al corrent. De moment, jo no puc fer res més, perquè ja estic superat de feines i organitzacions. Cada dia m'adono més que el que m'agrada és estar a casa, pençar, i, de tant en tant, al meu aire, assistir a alguna presentació, una xerrada, un col.loqui, però mai a toc d'esquella, per obligació. Prou que he de firmar els matins! Ara mateix, aquest vespre, ens reunim els del llibre per a nois i noies per desenterrar les conclusions de les Jornades del mes de febrer i revisar què s'ha fet i què cal fer. M'estic buscant un substitut, jove, dinàmic i que, com tots els que penquen per als altres, sigui una mica pallús. Però, noi, no se'n troben gaires, d'aquests!

Ja he començat parlant de València... Tres dies hi vam ser! Avió amunt i avall. Ja me la començo a saber, aquella ciutat. Llevat de la part vella, la resta és força impersonal, però té una vitalitat extraordinària. La zona on vivíem, al centre, reuneix uns hotels molt grans, plens d'activitat i de gent. La nit del divendres

dia 30, però, tothom es va concentrar en un bar petit, el "Cafè de la Seu", a tocar el Miquelet. Sortíem del sopar d'homenatge que vam dedicar a Joan Fuster, com a desgreuge de l'atemptat que va sofrir, a Sueca, fa cosa d'un mes, quan un parell d'artefactes van fer explosió a les finestres de casa seva destruint algun dels seus arxius i papers. L'home es va fer pregar. Va acceptar, però amb la condició que no hi hagués discursos. Érem una vuitantena. Va passar taula per taula i va donar la mà a tothom. Després, se'n va tornar a casa seva a rumiar el discurs que hauria de pronunciar l'endemà, en la cloenda dels Premis Octubre. Vaig tenir la sort de seure en un racó de taula, rodejat per gent de la categoria de Blai Bonet, Manuel Sanhis Guarner, Joan Ferucho... Se't fa la boca aigua, oi? Doncs això no és tot, perquè n'hi havia molts més i tots d'aquells davant els quals t'has de treure el barret.

Al "Cafè de la Seu", on vam fer cap després per escampar la boira, hi havia una fumera de tabac que feia que haguessis de tallar l'aire amb ganivet. Sort de les geres d'aigua de València que corrien sense parar, que aconseguien que no t'adonessis que la vida és tan dura. Aquesta aigua, a la qual em vaig aficionar de mala manera, és una barreja de xampany, taronjada, cointreau i alguna altra delícia, ben amanida amb gel en terrossos. No puc reproduir els parlaments que vam pronunciar, els uns damunt els altres, tots ben eufòrics, perquè no sé què devia passar, però se m'han esborrat tots de la memòria. Allí hi havia l'Albinyana, l'ex-president del primer Consell del País Valencià, que va dimitir -era del P.S.O.E.- i ara s'arreglera entre els nacionalistes, amics, coneguts, barcelonins, valencians, mallorquins. I quan ja no hi cabia ningú més, van arribar una colla de professionals del teatre, de Barcelona, que feien el "Tenorio" en un teatre de València. La Mari Santpere al davant. Tot i que mai no ha estat sant de la meua devoció -no em fa riure, què hi vols fer!- va ser curiós anar a raure plegats tota aquella colla de gent.

Vam passar tres dies ben atapeïts. Una conferència de Ricard Blasco sobre el Valencianisme política d'abans de la guerra, un col.loqui sobre "Narrativa i lector, avui", un debat sobre "L'escriptor i l'ús de la llengua literària", una taula rodona sobre "Música i literatura del XVI i XVII al País Valencià", el sopar d'homenatge a Joan Fuster, el dels Premis Octubre, i les xerrades de matinada repenjats a les parets dels nobles edificis medievals. Amb un petit inconvenient: anàvem massa gent del Principat junts per arribar a integrar-nos en aquella societat. És més fàcil connectar amb els valencians quan vénen a Barcelona que no pas allà aquells dies, quan no tenen altre remei que anar per feina perquè són els organitzadors de tots els actes,

i perquè, en acabar-se els actes acadèmics, se'n van a casa a descansar. Vaig connectar-hi molt més en la curta estada d'unes hores, el mes de juliol, quan la Maria Rius i jo vam ser-hi per participar en l'Escola d'Estiu.

Vam conviure, també, amb en Josep M. Puigjaner, Cap del Servei del Llibre de la nostra Generalitat, que també és membre de l'AELC i va ser el primer corresponsal de l'Avui a Madrid. Durant aquests tres dies hem compartit el viatge, àpats, xerrades i punts de vista. En aquests moments, les meves relacions amb l'Administració són molt cordials... Ah, i la cambra la vaig compartir amb en Quim Soler, un dels elements de l'Ofèlia Dracs, bon novel·lista i amic. A més, amb un avantatge sobre el company amb qui vaig compartir el dormitori en l'estada a Ciutat de Mallorca l'any passat: que no ronca!

El viatge de tornada, tots força aixafats, amb la perspectiva de llargues jornades de treball sense suc ni bruc, el vam fer en un avió que va aixecar el vol deu minuts abans de l'hora. En Raimon, que havia estat membre d'un dels jurats dels premis, venia amb nosaltres. Les nois de l'avió -les hostesses, oi?- el van reconèixer i el van omplir d'atencions. I els altres, que es fotin! El cantant, després, comentava que això li passa sovint. En aquest cas, les noies eren de Segovia i Lugo, em sembla, però que, esquerranes, elles, sentien molt d'interès per les seves cançons. I això, vam comentar, que no surt mai a la televisió!

Poques hores abans d'emprendre el vol cap a València, vaig tenir ocasió de fotocopiar i relligar els fulls de la darrera parida: "La casa sobre el gel", un novel·lot de sèrie -hi participen els mateixos personatges que a "La casa sota la sorra"- que he presentat al premi Ruyra. Em penso que ja te n'he parlat en alguna altra ocasió de la poca sort que hi tinc: ara serà la sisena o setena vegada que m'hi presento, sempre sense èxit. Em penso que me l'han afaitat en dues ocasions immerescudament: la primera, fa molts anys -setze, em penso- quan em van classificar en tercer lloc amb, precisament, "La casa sota la sorra". D'aquella convocatòria, encara no s'han publicat ni el primer ni el segon classificats, i l'editor que va publicar el meu llibre era d'aquell jurat. Una cosa ben estranya! Tampoc no em van tractar com em penso que em mereixia ara farà tres anys, amb el "Calidoscopi de l'aigua i el sol", que va quedar finalista darrera el meu amic Oriol Vergés. És una novel·la sense sort, aquesta! Els de Laia, que convoquen el premi, l'haurien publicada al cap d'un any, i vaig cedir a la temptació de veure-la més aviat al carrer i la vaig passar al Grup Promotor que també va tardar gairebé un any a editar-la i, quan ho va fer, no l'ha sabut encarrilar bé. És

una col·lecció que no acaba de trobar el públic. De moment, ara ja fa dos anys que ha sortit, i no he tingut notícies de com va la venda. Això vol dir, també, que no he rebut ni una sola liquidació i, per tant, ni una sola pesseta. Els de Laia tampoc no van gaire grassos, perquè et paguen amb comptagotes, però tenen l'elegància de fer-te saber a començaments d'any, en fer balanç, a què tens dret. I t'ho paguen, tard o d'hora.

En començar la temporada, o sigui, a mitjans de setembre, va aparèixer el "Lovecraft, Lovecraft!" que un dia d'aquests t'hauré d'enviar. Són deu contes, també, del col·lectiu Ofèlia Dracs, amb alguns canvis en la plantilla que va escriure allò de les pomes. Les opinions, més ben dit, alguns dels ^{escassos} comentaris que han aparegut a la premsa són desconcertants, com ho són els del públic lector. En Gaspar, el gran llibreter del barri, ha muntat una mena de "hit-parade" entre els seus clients compradors del llibre, i els fa votar, amb puntuacions de l'1 al deu, quins són els contes que els han agradat més. Va al davant el "Testament horrorífic" i, en segon lloc, "Sang de violí", que pertanyen -tot i que no es pot dir, t'ho dic- a Joan Rendé i Jaume Cabré. En algun moment vaig arribar a anar en segon lloc, però el favor del públic m'ha abandonat i he anat a parar, fins ara, en una cinquena posició, del tot immerescuda... Em penso que caldrà efectuar algun joc de mans, sinó, el meu prestigi s'ensorra!

Tornem a València! I, en concret, al conte del diumenge. Tinc aquí, al meu costat, un paquet amb vint-i-cinc exemplars del teu "Tant se val tot...o no?", il·lustrats, relligats, i a punt de solfa per ser enviats cap Amèrica. L'organització ^{am} d'aquesta gent em desconcerta. Vam quedar que t'ho enviarien tot a tu, i ara ho rebo jo. La Rosa ha hagut d'anar a l'estafeta de correus del barri, que només obren el matí, a recollir el paquet, i ara l'haurem de tornar a fer per enviar-te'l. Què hi farem! L'únic que hi surt perdent ets tu, que tardaràs més a tenir-los. Per altra banda, he escrit altre cop a Vicent Franch per recordar-li que t'ha de fer un paquet amb tots els contes publicats. Em penso que de peles tampoc no en veurem, perquè ningú no en parla. Quan vam ser a València, en Franch no va aparèixer enlloc i, per tant, no en vam poder parlar. I això que ara és de la junta de l'AELC!

En el petit -però sorollós- món del nostre teatre ha esclatat un afer. L'afer, gairebé en podríem dir! La rivalitat entre els partits comença a fer fàstic. Els de Convergència abandonen els escons -o seients, millor dit- de l'Ajuntament i l'endemà

publiquen un anunci a tota la premsa, de pàgina sencera, denunciant els socialistes de l'Ajuntament en un afer tan sensible per a tot el ciutadà com són les taxes municipals, que han augmentat. Però han augmentat en temps de vigència del "pacte de progrés", quan tots eren a l'Ajuntament...! I pensar que d'aquí quatre dies hi tornarà a haver eleccions i, segons com vagin els resultats, tornaran a firmar un altre "pacte de progrés"! Jo no ho entenc! Estan fent electoralisme contínuament.

Bé, doncs el que et deia de l'afer teatral: comença la temporada del Romea, subvencionada per la Generalitat, amb un espectacle que es diu "Els Beatles contra els Rolling Stones" que feia poc que s'acabava de publicar. Jo el vaig llegir i em va sorprendre que la Conselleria donés suport a un text força prim i molt esqueixat. Però el teatre jove s'ha d'ajudar, etc., etc. Endavant! Un parell de dies abans de l'estrena es comunica que s'ajorna quatre o cinc dies per dificultats tècniques i arran de l'estrena, ara no recordo si va ser abans o després, en Xavier Fàbregas, responsable de la política teatral de la Conselleria, dimiteix per un intent de censura del text emprogramat. Declaracions contradictòries d'uns i altres que, al meu veure, es poden resumir així: l'Albert Manent, quan es va adonar que anaven a estrenar aquella obra es va esverar. L'home és liberal, però tocat d'un cert puritanisme. I, de bona fe, demana uns retocs. Retocs que suggereix que efectuï en Jaume Fuster -un altre dels ofelis dracs, no suspecte, doncs, d'inquisidor, oi?-, amb la finalitat que si en una pàgina es deia deu vegades puta, s'introduïssin alguns sinònims que en modifiuessin el so, tals com bagassa, marfanta, mala dona... En Fuster actua, l'autor ho accepta, però s'adonen que la cosa no funciona i decideixen tornar al text inicial. Suposo que algú de la Conselleria es devia enfadar, però l'obra es va estrenar tal qual i així es va representar les tres setmanes previstes. Però l'escàndol va sorgir. L'autor, diria jo, va intentar aprofitar-se'n i va escampar a tots els diaris l'exemplar de l'obra amb les paraules subratllades per en Manent i canviades per en Fuster. Cosa que aprofita la premsa i, sobretot, l'esquerra: denúncies, primera pàgina de "Treball", escarafalls, expressions de "tornada al feixisme", etc., etc., fins arribar a una interpel·lació al Parlament de socialistes i comunistes per demanar el cap d'en Max Cahner que, des del primer moment, s'ha responsabilitzat de l'afer... I ara ja tens un escrit per donar suport al Conseller, encapçalat pels Premis d'Honor de les Lletres Catalanes -llevat d'en Pedroló, que manifesta no conèixer el fons de la cosa- i seguit per tot de gent de la ploma, entre ells, en Jordi Llimona i la Capmany, tots dos arrengrats en les files dels socialistes. Jo també hi he afegit el meu nom.

La meua independència em permet donar la raó a qui crec que la té en qualsevol moment. En aquest cas -recorda que en l'afer de la revista Recull, de Blanes, també vaig actuar segons la meua consciència-, em penso que els responsables de Cultura hauran comprès prou bé que no es pot tocar mai un text d'altri i que, és clar, abans de subvencionar, l'han de llegir. Però amb això ja n'han tingut prou. Els trets de socialistes i comunistes haurien d'incidir en temes molt més preocupants. En això han actuat únicament com a polítics i han arreplegat en Max Cahner al bell mig. No hi ha escrúpols, en això. L'electoralisme constant que fa CiU ha tingut una rèplica, per a mi excessiva i desafortunada. Llàstima d'energies perdudes en una cosa tan lleu!

He hagut de deixar la màquina perquè tenia una reunió a l'hora de sopar a casa la Teresa Duran amb gent del món del llibre per a nois i noies. O sigui que, ara, quan m'hi torno a posar, ja és dia 10.

La xerrada d'ahir va anar sobre què ha passat després de les Jornades del Llibre Infantil en català que vam organitzar el mes de febrer. Fer una petita anàlisi sobre els resultats i pressionar el Servei del Llibre de la Generalitat per tal que totes aquelles iniciatives prenguin cos. De fet, l'exposició de llibres ha funcionat molt bé, ja que ha estat -i continua viatjant- en moltes localitats. És una exposició viva, que s'amplia contínuament amb els nous llibres i amb la substitució d'aquells que queden atrotinats. Per altra banda, la Generalitat ajuda les tres revistes que existeixen -"Cavall Fort", "Tretzevents" i "Rodamón"- a fer acte de presència als quioscos i cobrirà durant un període de tres mesos les pèrdues produïdes per les devolucions. El que vam tractar va ser de la possibilitat d'edició d'una mena de butlletí informatiu, trimestral, que, a part de publicar la llista de totes les novetats editorials, ja en forma de fitxa arxivable, ja de comentari bibliogràfic, recollís alguns dels aspectes que giravolten a l'entorn del llibre per als vaillets: actes d'animació, premis, notícia d'autors i il·lustradors, etc. Vam quedar que fariem una maqueta, i ja veurem què passa.

Aquests dies he fet uns guions -tretze, en concret-, sobre alguns aspectes de l'esport que em van demanar a la Conselleria d'Esports. Els temes me'ls van indicar ells, i tenen per destinataris els vaillets que escolten -i veuen- uns programes de divulgació esportiva que patrocina la Conselleria. Atesa l'hora de la transmissió, no n'he pogut veure cap, encara, però la Rosa m'ha dit que el locutor és pèssim i no s'entén gran cosa. Me n'he queixat, i ara m'acaben de trucar: és culpa de la televisió que els ha adjudicat un professional que no sap gaire de català. Ells també estan

amoïnats, però sembla que no hi poden fer res. Junt amb la queixa, els vaig suggerir que potser els podrien editar junts, en forma d'opuscle, ben il·lustrat, per tal d'escampar-los entre els nois i noies de les escoles. Han acceptat i fins i tot sembla que la idea els agrada molt. Quan estigui la cosa llesta, te la faré arribar.

I ara que parlem de televisió, t'he de dir que dijous, dintre el programa "Xocolata desfeta" -quin nom més divertit, oi?- van passar un guió meu, tret ~~de~~ d'un conte que vaig publicar fa uns divuit anys a "Cavall Fort" i recollit posteriorment en el llibre "El llop i el caçador". Va ser un programa d'uns vint o vint-i-cinc minuts, es deia "Passant la maroma" i el va interpretar, tal com vaig demanar, un pallasso català molt eixerit que es diu Jaume Mateu, però que es fa dir Tortell Poltrona. És realment bo, aquest xicot! Ara s'ha embolicat en una empresa molt arriscada però engrescadora: el Circ Cric. El primer circ del món en català. És molt petit i viatja arreu de Catalunya. No vaig poder assistir a la gravació del programa perquè ho fan els matins i ja havia liquidat les vacances amb els dos dies que vaig passar a València. Així, l'únic contacte que he tingut amb aquest xicot ha estat per telèfon, quan el vaig trucar per felicitar-lo. A ell també li hauria agradat conèixer-me perquè és lector meu de fa molts anys. Suposo que ho va dir per afalagar-me, però sembla que "La casa sota la sorra" és un dels seus llibres de capçalera.

Aquesta tarda hem sortit amb la Rosa i hem anat a veure algunes exposicions. En aquest moment, Barcelona en té unes quantes de molta categoria. Hi ha, al Tinell, la del centenari d'en Picasso. Excepcional! Més que pels quadres del geni, per l'ambientació, per la representació d'una època. És emocionant veure, al costat de l'obra de Picasso, exposada per ordre cronològic, la dels seus amics contemporanis. Els retrats de Ramon Casas i les obres, sobretot, d'Utrillo i alguna d'extraordinària d'en Rusiñol. Nonell, Canals, Adrià Gual... Quina època més brillant per a l'art català! En canvi, la que hi ha a l'antic Hospital de la Santa Creu, de pintors d'avui en homenatge a Picasso, m'ha deixat més aviat fred. Hi són tots, o gairebé, i destaca una enorme fotografia de Picasso, rodejada per un Miró i un Tàpies. Em penso que la nostra pintura deu patir del desconcert general de la que es fa arreu. El que em destarota, em penso, és la barreja. He visitat exposicions individuals de la major part d'aquests pintors, Ràfols Casamada, Maria Girona, Argimon, Muxart, Gudiol, Villèlia, Artigau, Tharrats, Viladecans i un llarg etcètera, i m'hi he trobat bé. Però aquí, junts, l'un al costat de l'altre, tan diferents, tan oposats, em fan sentir certa fredor. Potser no ho entenc, però si representen una època, aquesta, la nostra, em sobten, no els

puc associar. Això, segurament, mirat d'aquí cinquanta anys, serà fals i els espectadors hi apreciaran una uniformitat ^{Tan}entendridora com la sensació que he sentit -la Rosa, també- en passar lentament davant les teles del primer terç del segle vint. Hi havia en Palau Fabre preparant un reportatge per a la televisió, escollia les peces davant les quals s'explicaria. Quin un, en Palau! Tota una vida dedicada a Picasso. Fa poc que m'he desdinerat i he comprat el seu darrer llibre, que pesa cinc quilos, sobre la primera època de Picasso...

Després hem fet cap a la Virreina on s'inaugurava l'exposició en record d'en Josep Llorens Artigas, el gran ceramista. La Rosa és amiga de Mariette Llorens, la filla, perquè havien treballat juntes en el taller de l'esmaltador Morató, ja fa més de vint-i-cinc anys. Les peces que hi havia exposades eren remarcables. El seu gran mèrit, però, resideix en la innovació que van suposar en el seu moment. Ara, avui, molta gent que estudia a la Massana poden fer-ne de semblants. Ell, en Llorens, no va ser avar de la seva tècnica i la va explicar en aquella mateixa escola. A més, ha escrit llibres i ha divulgat les seves fórmules. A casa tinc alguns gerros que, amb poca llum, podrien passar per peces d'en Llorens i que, en canvi, m'han costat cinc mil pessetes comprats a algun amic ceramista. Ha estat particularment emocionant un reportatge que passaven en un racó, en vídeo, on el ceramista desaparegut explicava de viva veu com s'ho feia tot demostrant-ho amb les mans. Se li veia d'una hora lluny l'entusiasme i l'afecte, gairebé la devoció, amb què tractava les seves peces durant la lenta i difícil elaboració.

I prou d'aquest color! Això ja és més llarg que la Bíblia en vers.

Saluda la Isabel i la mainada (?), i tu rep una abraçada del teu amic,

Ei, ara m'adono que no t'he comentat que la meva darrera t'arribés oberta. No ho acabo de comprendre! Deu ser algun editor que ha ensumat la possibilitat d'editar les nostres cartes per fer-se ric. Si no és així, no hi trobo altra explicació. Ja en parlarem un altre dia!